

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

11-12

2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 1486 sahifa, 5-dekabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMBIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent Arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Nomozova Qumri isoyevna GF universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), dotsent
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Vзаимодействие реального и финансового сектора экономики в современных условиях.....	12
Шарипов Конгратабай Авезимбетович, Зайнутдинова Умида Джалаловна	
Развитие исламских банковских продуктов в коммерческих банках.....	19
Иноятова Камола Фуркатовна	
Kreditlashda risklarni boshqarish usullaridan foydalanish.....	23
Abdullayeva Sharbat, Abdullayeva Nozima	
Korxonalarning tashqi iqtisodiy faoliyatdagi raqobatdoshligini ta'minlashda marketingdan foydalanish.....	29
Axmedov Ikrom Akramovich	
Hududlarda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning zamonaviy tahlili	36
Butaboyev Maxamadjon, Gaibnazarova Zumrat Talatovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari	41
Yavmutov Dilshod Shoyimardonkulovich	
Zamonaviy ekoshaharlar barpo etish va uni tatbiq etish zaruriyati.....	47
Zikrullayev Valixon G'aybullayevich	
Indian Festivals and Nature Conservation: Connecting People for Sustainability	52
Nigora Saidmuradova Aslamovna, Anil Kumar	
Financing clean energy projects in different ways.....	59
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobir ogli	
Теоретические основы развития социальной инфраструктуры	67
Алимова Муниса Юльчиевна	
O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarining raqamli marketingdan foydalanish holati va rivojlanish tendensiyalari.....	71
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Aholiga bank xizmatlarini ko'rsatish tizimini takomillashtirish	81
Uskanov Eldor	
Investitsiya loyihalarini islom moliya instrumentlari orqali moliyalashtirish yo'llari	86
Haydarov O'ral Axmadovich	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda ESG omillar asosida investitsiya kiritishning o'rni va ahamiyati	93
Nosirov Egamqul Ismailovich	
"Enesses" MChJ da marketing muhitini tahlil qilish va takomillashtirish	100
Musyeva Shoira Azimovna	
Использование информационных и коммуникационных технологий в совместных образовательных программах: проблемы и решения.....	107
Ташева Севара Равшановна	
Iqtisodiy globallashtirishning nazariy asoslari.....	111
Abduraxmonov Farxod Abdufarmonovich	
Sanoat korxonalari samaradorligini oshirishning nazariy-amaliy asoslari.....	117
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Fiskal siyosat va soliq to'lovchilar faoliyatini tartibga solishning nazariy masalalari	122
Isroilov Bohodir Ibragimovich, To'rayev Alijon Akmal o'g'li	
Bank daromadlarini oshirishda masofaviy bank xizmatlarini tutgan o'rni.....	128
Xudoyorov O. O.	
Elektron savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish	132
Po'latov Xudoyberdi O'ktamovich	
Ekonometrik modellash asosida mavsumiylikning turistik mahsulotlar ishlab chiqarishga ta'sirini kamaytirish usullari.....	135
Xamzayeva Dilfuza Samarovna	
Yuridik shaxslar soliq yukining shakllanish omillari va uni optimallashtirish muammolari	141
Abduturopov Jasurbek Nozimjonovich	
Tadbirkorlik risklari tavsifi va tasniflashning nazariy masalalari	148
Bektemirov Abduxamid Abdumalikovich	
Urban farming.....	151
Ahmedova Ziyodahon Saydulloxon qizi, Askarov Hasanboy Holdorovich	

A Foreign Experience of Forming Small Business and Private Entrepreneurship Infrastructures (An Example of Usa).....	153
Kosimov Sardor Dilmurodovich, Akbarov Abdulkhamid Akmal ugli	
Principal Protected Notes on the credit rating of National Bank of Uzbekistan	159
Abdug'aniyev Abdulaziz Alisher o'g'li	
Features and Challenges of Digital Transformations in the Service Sector	164
Kurbanova Maftuna Lazizovna	
Kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar.....	170
Kurbonov Jasurbek Pozilovich	
Jamoat transport tizimini raqamli texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishning dolzarbligi.....	173
Kushakova Ma'mura Narimanovna	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	176
Nosirov Javlonbek Jamoliddin o'g'li, Raxmatov Ziyodullo Nosirovich	
Financing clean energy projects in different ways	179
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogli	
O'zbekistonning mehnat migratsiyasidagi hamkorligi haqida ba'zi mulohazalar (Qozog'iston va Rossiya misolida)	187
Azamatova Gulmira Bayirbekovna	
Assessment of management effectiveness in ensuring economic and financial stability	191
Akramova Aziza Abduvohidovna	
Международное сотрудничество Республики Узбекистан в сфере образования	196
Жамалова Гулнора Гуломовна, Айматова Фарида Хуразовна	
O'zbekistonning ekologik muammolariNI bartaraf etish va yashil iqtisodiyotga o'tish yo'nalishlari.....	202
Aliyev Azim Tolip o'g'li	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	205
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли	
Qashqadaryo viloyatida tabiiy resurslardan foydalanish istiqbollari	211
Xo'janova Gulshoda Otamurodovna	
Raqamli marketing strategiyalarining raqamli iqtisodiyotda iste'molchilar xulq-atvoriga ta'sirini tahlil qilish.....	214
Raxmatova Sitara Shuxratjon qizi	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini takomillashtirish.....	221
Xudayberganova Zarofat Zaxidovna	
O'zbekistonda kichik va o'rta biznesni rivojlantirishda ichki va tashqi muhit.....	227
Saypullayev Ilhomjon Abduraxmonovich	
Buxgalteriya axborotining sifat tavsiflari	233
Raxmatova Shaxnoza Shukurovna	
Роль и значение логистики в развитии коммерческой деятельности торговых предприятий	240
Маматкулова Шоира Джалоловна	
Uzum yetishtirishning tashkiliy-huquqiy munosabatlari va sohani rivojlantirish imkoniyatlari.....	245
Boltayev N. N.	
Tashqi savdo jarayonlarini tashkil qilishning nazariy uslubiy asoslari.....	249
Qurbonov A. U.	
Korxonalarda pul mablag'lari auditini takomillashtirish yo'llari.....	254
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini o'ziga xos xususiyatlari.....	259
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
Агротуризм как источник дополнительного дохода для фермеров в самаркандской области.....	263
Анваров Нодир Аллаёрович, Назарова Раъно Рустамовна	
Tijorat banklari faoliyatida islomiy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari.....	272
Absamatov Askar Ergashovich	
Kichik biznes subyektlari faoliyatida mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatishning zamonaviy holati.....	277
Yusupov Abbosxon Aliyevich	
The Experience of The Japanese State in Increasing Investment Activity in Uzbekistan	285
Satoshi Sugahara, Ochilov Bobur	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida sotish baholarining tahlili.....	292
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna	

Tadbirkorlik subyektlari eksportida raqamli platformalardan foydalanish strategiyalari.....	297
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
Tijorat banklarida xalqaro iqtisodiy sanksiyalar va eksportga taqiqlar bilan bog'liq risklarni baholash va kamaytirish matritsasining metodologiyasi	304
Keldiyorov Shohruh Ilyos o'g'li	
Sotish jarayonlari hisobini buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari asosida takomillashtirish.....	308
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Tijorat banklari faoliyatida transformatsiyalanish jarayonlarining asosiy yo'nalishlari.....	313
Bekmurodov Abbas Amiriddinovich	
Agroklastarlarda moliyaviy natijalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	318
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Toshpulatov Jalil Baxodirovich	
Tijorat banklarida investitsiya siyosatini amalga oshirishning muhim jihatlari.....	324
Abiyev Davron Ilxomovich	
Проблемы и решения при оптимизации финансового моделирования деятельности предприятия	331
Юлдошева Гулноза Абдинабиевна	
Hududiy iqtisodiy xavfsizlik va uning asosiy xususiyatlari.....	336
Raximov E. N.	
Boshqarish sifatining iqtisodiy mohiyati va uni rivojlantirish masalalari	343
Shoyev Davronbek Axmadjonovich, Ahmadjonova Gulsanam	
Важность данных о движении затрат для повышения эффективности управления предприятием.....	346
Расулова Ш. X.	
Korxonalar daromadlariga ta'sir qiluvchi risklarning tahlili	351
Sa'dullayev Oybek Turdiali o'g'li	
Xalqaro standartlar asosida daromadlar hisobini tashkil etish.....	364
Abdusaidov Sanjar Jaloliddin o'g'li	
Выработка страховой системы защиты владельцев депозита.....	368
Узакова Камола Бехзодовна	
Обзор законодательных и регуляторных положений по введению и регулированию Исламской банковской деятельности в юрисдикции Республики Казахстан	372
Ёркулов Умиджон	
Перспективы развития производства и экспорта плодоовощной продукции в Узбекистане	378
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна	
Перспективы развития государственного управления высшим образованием в условиях функционирования рынка	382
Умаров Диёр Равшанович	
O'zbekiston moliya tizimida mahalliy moliyaning o'ziga xos xususiyatlari	388
Turova Nigora Xolmurod qizi	
Qishloq joylarda xizmat ko'rsatish sohasi orqali aholini ish bilan bandligini ta'minlash istiqbollari.....	393
Taylakova Dilafroz Baymamatovna	
Увеличение привлекательности инвестиций в туристической отрасли через стратегическое финансирование	399
Хусниддинов Нуриддин	
Agrobiznesni innovatsion rivojlantirish loyihalarini moliyalashtirishning metodologik asoslari.....	402
To'ychiyev Abduraxmon G'ofurovich	
Virtual bank – kelib chiqishi va moliyaviy xizmatlar kelajagi.....	406
Nabiyeva Feruza Odilovna	
Проблемы и перспективы развития депозитных операций коммерческих банков Республики Узбекистан	411
Холмирзаев Эльбек Бахтиерович	
Smart-shartnomalar – raqamli marketingning zamonaviy texnologiyalaridan biri sifatida	415
Yahyojonov N. B.	
Banklarda depozit operatsiyalarini hisobini yuritish tartibi.....	420
Mirzayeva Xilola Jaloliddin qizi	
Kichik biznes korxonalariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning iqtisodiy samaradorligi	424
Mamanazarova N. J., Jamilova N. X.	
Проблемы привлечения финансирования за счет корпоративных облигаций	429
Рахмедова Мадинахон Нусрат кизи	

Формирование финансовой стратегии местных бюджетов	433
Примова Н. И.	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini soliqqa tortishning dolzarb muammolari va ularning yechimlari	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
O'zbekistonda hududlar kesimida raqamli iqtisodiyotning rivojlanish holati	445
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Experience of Islamic financial organizations in CIS countries and opportunities to use it effectively in Uzbekistan	450
Sattarova Dilfuza Dilshodbekovna	
Qashqadaryo viloyati hududlarining vertikal o'sish holati va xususiyatlari	456
Erkayeva Gulbaxor Panjiyevna, Raximova Madina Shuxrat qizi	
Innovatsion o'sishga inson kapitali ta'sirining zamonaviy yondashuvlari	462
Ostanov Egamberdi, Ostanova Mashxura Egamberdiyevna	
Kapital bozorida institutsional investorlar sifatida sug'urta kompaniyalari ishtiroki	466
Omonov Sardor O'lmasovich	
Tadbirkorlik subyektlarining raqamli transformatsiyasining asosiy va muhim jihatlari	472
Nutfulloyev Tolib G'olib o'g'li	
Korxonalarda korporativ madaniyatni rivojlantirish asoslari	478
Sadikova Muslima Alisher qizi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS)ga muvofiq moliyaviy hisobotlarni tuzish usullari	483
Sabirova Zaynab Qadambayevna	
Фондовые рынки и финансовая грамотность: путь к финансовому осознанию	488
Режаббаев Сарвар Умархонович	
Turistik korxonalarda yashil innovatsion mahsulotlar orqali samaradorlikni oshirish	491
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Milliy kapital bozorida korporativ qimmatli qog'ozlar amaliyoti tahlili	497
Otaxonova Shohyora	
Aholining turmush farovonligini yashlashning ijtimoiy-iqtisodiy masalalari	502
Qobilova Shaxnoza	
Surxondaryo viloyatida sug'oriladigan yerlardan foydalanish holatining statistik tahlili	505
Sharifi Abdul Fatah	
Economic and Social Significance of Personnel Management in Manufacturing Enterprises: A Dual Dimension Analysis	512
Sarimsakov Baxtiyor Rahmonjanovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozorining rivojlantirish istiqbollari	518
Usmanov Zayniddin Berdirasulovich	
Qurilish tashkilotlarida xodimlarning innovatsion faolligini oshirish yo'llari	523
Usmanov Iloxom Achilovich	
Investitsiya jozibadorligini baholashning o'ziga xos jihatlari va metodlari	527
Uroqboyeva Farzuna Axmadjonovna	
Mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida sanoat 4.0 ning roli: tahlil va natijalar	532
Xujaxonova Sitara Baxtiyor qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida qishloq joylarda davlat xususiy sherikchilik asosida raqamli xizmatlarni takomillashtirish	537
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
Kichik firmalar raqobatbardoshligini oshirishning mintaqaviy muammolari (Xorazm viloyati misolida)	542
Vaisov Dilshod Ibodullayevich	
"Sam Antep Gilam" mchda marketingni boshqarishni takomillashtirish yo'llari	549
Usmonova D. I.	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili	555
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Factors for the Development of The Industrial Sector of the Economy	559
Zakhidov Nodir Umidjanovich	
Mintaqa tumanlararo xo'jalik yurituvchi subyektlar qo'shma biznesini konvergent modeli	563
Yusupov Fayzulla Yakubovich	
Aholini biznesga jalb qilishda tijorat banklarining roli	567
Yaxshimuratova Xasiyat Xudaybergenovna	

Mahalliy gastronomik turizmni rivojlantirishda nazariy asoslar.....	571
Sultonov B. A.	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes.....	575
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich	
Проблемы привлечения иностранных инвестиций в инновационном развитии экономики Узбекистана.....	580
Хамракулова О. Д., Халмурзаев М., Аликулов С. А.	
Тенденции развития жилищного строительства.....	585
Алиева Зилола Маматвалиевна	
Учет и анализ производственных затрат на предприятиях.....	589
Аделя Азаматовна Нематова, Ибрагимов Мансур Мардонович	
Meva-sabzavotchilik klasterlarini rivojlantirishda xorij tajribasi.....	592
Botirov Erkinjon Xayitovich	
Zamonaviy xizmat ko'rsatish bozori: xalqaro tendensiyalar va uy-joy fondi muammolari sarhisobi.....	598
Sanakulova Barnogul Rizakulovna, Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
Роль рынка капитала в обеспечении макроэкономической стабильности Республики Узбекистан.....	605
Дадаханова Саида Махаммаджон кизи	
Iqtisodiyotning xususiy sektorida inson resurslarilarni moddiy rag'batlantirishni takomillashtirishda xorij tajribasi.....	608
Baxtiyorova Umida Ulug'bek qizi	
Korxonalarining investitsiya faolligini ta'minlashda soliqlarning rag'batlantiruvchi rolini oshirish xususiyatlari.....	613
Ilyasova Barno Axmadovna	
Dunyo davlatlari iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilish tendensiyalari.....	618
Imomaliyeva Mohizoda, Rahmatullayev Lazizbek Nematullo o'g'li	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства.....	623
Дурманов Акмал Шаймарданович	
Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslar mohiyatini tavsiflovchi tushunchalar.....	628
Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna	
Mikromoliyalash tashkilotlari faoliyatining operatsiyalar tahlili.....	633
Kamalov Shuxrat Kamalovich	
Temiryo'l transporti sanoat kompleksi korxonalarida ijtimoiy va mehnat munosabatlarini takomillashtirishning nazariy va uslubiy asoslari.....	637
Kadirova Sharofat Amonovna	
Qishloq xo'jalik korxonalarida xarajatlar hisobi va mahsulot tannarxini takomillashtirish masalalari.....	645
Yuldashev Sherali Xayitovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Анализ экологических факторов и их влияние на финансовую безопасность страны.....	650
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Superior directions, modern trends and prospects for the development of the financial market.....	655
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna, Raximova Umida Rabbimovna	
Kichik biznesning eksport salohiyatini oshirishda jahon tajribasi.....	659
Kambarova Sh. M.	
Theory and practice of evaluation of capital assets in Uzbekistan.....	665
Usmonov Bunyod	
Xizmat ko'rsatish sohasini asosiy tarmoqlariga yo'naltirilgan global investitsiyalar holati va prognozini tahlili.....	668
Muxammadiyev Kamoliddin G'ulomiddinovich	
Методологические основы банковского кредитования и классификация факторов, влияющих на особенности получения кредитов.....	672
Каримова Азиза Махмадризоевна	
Sanoat salohiyati va omillar unumdorligini iqtisodiy-statistik baholash usullari.....	676
Kasimov Azamat Abdulkarimovich	
Цифровизация банков: риски и стратегии управления финансовыми активами в цифровой эпохе.....	682
Кодиров Бобур	
Davlat-xususiy sherikligi asosida iqtisodiyot tarmoqlarining investitsion salohiyatini oshirishning o'rta muddatga mo'ljallangan istibollari (O'zbekiston temiryo'llari AJ misolida).....	689
Qodirov Jasurbek Sharofitdinovich	

Banklarda mummoli kreditlar bilan ishlash: samarali strategiya va yondashuvlar	696
Mirsaliyev Erkin Ergashevich	
Agrosanoat ishlab chiqarishining raqobatbardoshligini oshirish va uning innovatsion rivojlanish bilan o'zaro bog'liqligi	700
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich, Muxtorova Oydin Sayfiddin qizi	
Hududlar iqtisodiyotini oshirishda investitsiyalarning roli	707
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
Xizmat ko'rsatuvchi korxonalarning iqtisodiy salohiyatini shakllantirish mexanizmlari	712
Erdonov Muhammadamin Erdon o'gli, Ibragimov Shoxrux Baxtiyorovich, Ataqulov Jahongir Valijon ug'li	
Sug'urtada anderrayting xizmatini (ARDL) modeli tahlili asosida takomillashtirish	717
Mirzoyev Sayfullo Fayzulloevich	
Роль банков в повышении привлекательности инвестиционной среды в Узбекистане	727
Насиров Дилшод Фарходович	
Пути улучшения инвестиционного климата в Республике Узбекистан	731
Нозимов Элдор Анварович, Санатиллоев Ферузшоҳ Бахтиёр угли	
Iqtisodiyot, atrof-muhit, jamiyat va madaniyat o'rtasidagi muvozanatga – obodonlashtirish xizmatlarining ta'siri	737
Norkulova Dilfuza Zoxidovna, Xayitov Jamshid Xolvoyevich	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках	741
Нуриллаев Рахмат Ярашевич, Нуриллаев Шердил Жамолитдин угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda tovar-moddiy zaxiralar manbalari va ularni shakllantirish amaliyoti	747
Nurmanov Ulugbek Anorbayevich	
Yer rentasi mulkchilik munosabatlari rivojlanishning zaruriy sharti sifatida	752
Abdunazarov O.	
Формирование и развитие цифровой экономики (на примере российской федерации и Республики Узбекистан)	756
Ким П. В.	
Tijorat banklari korporativ boshqaruvida bank xizmatlari samaradorligini	760
Kudratov Sunnatulla Ropijanovich	
Tijorat banklari depozit siyosatining banklar resurs salohiyatini oshirishdagi roli	764
Jo'rayev Isroil Ibrohimovich	
Ways of Development of Electronic Commerce in Uzbekistan	770
Javliyev Nuriddin Bektemir o'g'li	
Hydro Energy as the Important Factor of the "Green Economy"	775
Isroilov Xusanboy Ibrohimjon o'g'li	
Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish	781
Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li, Azamatova Nozima Jaxongirovna	
Mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligi (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)	784
Halimova Dilora Olimboyevna	
Davlat qimmatli qog'ozlari bo'yicha daromadlilik egri chizig'ini aniqlashning fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirishdagi ahamiyati	787
Hakimov Hakimjon	
Intellectual mulkni boshqarish jarayonlari o'rganishning nazariy muammolari	793
Tirkashyev Farhod Mahmudovich	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati	796
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova	
Роль среднеазиатских коллекций в развитии музеев России	801
Абдуллаева Нигора Санжаровна	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari	804
Qo'ziyoyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida talabalar bilimni yuksaltirish jarayoni: muammolar va yechimlar	808
Hakimov Nazar Hakimovich, Vaxobova Marg'uba Abduxamidovna	
Yashil iqtisodiyot: mazmun mohiyati, nazariya va amaliyot	812
Yuldashev Mutallib Ibroximovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozori tahlili	819
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
"HAVAS COMFORT MEDEL" MChJda marketing xizmatini tashkillashtirish va uning samaradorligini oshirish yo'llari	823
Musyeva Shoira Azimovna	

Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini soliqlar vositasida rag'batlantirishning klassik nazariyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	831
To'xсанov Qudratillo Nozimovich	
Yoshlarning ish bilan bandligini ta'minlashning asosiy yo'nalishlari.....	837
Mamaraximov Bekzod Erkinovich	
Chakana bank xizmatlarini rivojlantirish hududlar barqaror rivojlanishining omili sifatida.....	841
Niyozov Zuxur Davronovich	
Raqamli texnologiyalar asosida oziq-ovqat ta'minoti zanjirini rivojlantirish omillari.....	845
Yusupov Muxiddin Soatovich	
O'zbekistonda korporativ kreditlash amaliyotini rivojlantirish orqali investitsiya jalb qilish imkoniyatlari.....	855
Asatullayev Alisher	
Davlat budjeti jarayonini takomillashtirish masalalari.....	860
Ataxanov Bekpo'lat Abdullayevich	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	866
Дурманов Акмал Шаймарданович	
Yuridik shaxslar mol-mulkini soliqqa tortishni rivojlantirish yo'llari	872
Gadayev Jaxongir Muhammadi o'g'li	
Some Principle Issues in the Effective use of Budget Funds in Universities	876
Khairiddinov Sh. B.	
Directions of Using Negotiations in Keeping Peace and Ensuring Stability in Society	879
Kholdarova Fariza Tukhtabaevna	
Elektrotexnika sanoati korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanish.....	883
Mamayusupova Mashxura Sodiqovna	
Elektron tijoratning zamonaviy iqtisodiyotga ta'sirini o'rganish va uni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash	887
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
Foreign Direct Investment and Electricity Consumption During Uzbekistan's Green Transition	896
Nurbek Khalimjonov	
Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini qarz kapitali orqali moliyalashtirishni takomillashtirish	902
Oblomuradov Narzullo Naimovich, Shavkatov Navruzbek Shavkatovich	
Mol-mulk solig'ining soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	910
Poyonov Bobur Bekmurod o'g'li	
Konfutsiychilik axloqiy negizlarida olamiy tartibot.....	916
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
"Yashil iqtisodiyot"ni joriy etish istiqbollari	923
Saloxov Sirojiddin Sadridin o'g'li	
Investitsiyaning iqtisodiy mohiyati va O'zbekiston iqtisodiyotida tutgan o'rni.....	928
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
O'zbekiston qishloq hududlarida maishiy xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish.....	933
Sharifov Shuhrat Saidahmadovich	
Exploring Big Data Applications for Knowledge Management in Higher Education Administration.....	936
Shakhzod Saydullaev	
O'zbekiston sug'urta bozorida qayta sug'urta faoliyatini rivojlantirish istiqbollari.....	944
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Ekologik turizmning turlari va uni tashkil etishda tabiiy resurslarning ahamiyati.....	950
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li	
Mamlakatga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion jozibadorlikni oshirish istiqbollari	954
To'laganova Ruhshona Farrux qizi	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida maktabgacha ta'lim xizmatlarini holati.....	959
Umurzakova Dilnoza Egamberdiyevna	
Issues of Improving Production Cooperation in the Industry Network of Our Country	964
Xomidov Mirodiljon Xasanboy o'g'li	
Foydaning soliq obyektiga sifatida shakllantirish zaruriyati.....	971
Yo'ldasheva Mohiraxon Ochestva	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	975
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	

Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati.....	980
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
"Ijtimoiy himoya yagona reyestri" axborot tizimining aholini ijtimoiy himoya qilishdagi o'rni.....	984
Aliyev Ma'ruf Komiljon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'nalishlari.....	991
Baxriyev Dilshod Rizvonkulovich	
Анализ влияния цифровой экономики на эффективность налоговых органов	996
Бобомуротова Манзура Панжи кизи	
Tadbirkorlik muhitini yaxshilash orqali kambag'allikni qisqartirish va aholi daromadlarini oshirishning iqtisodiy-ijtimoiy ahamiyati.....	1000
Irmatova Lola	
Korxonalarda pul mablag'lari auditini takomillashtirish yo'llari.....	1005
Karamatova Noiba Xusniddinova	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	1010
Qo'ziyoyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Yashil iqtisodiyotga o'tish ekologik barqarorlikning muhim omilidir	1014
Yuldashev Farhodbek Abdumutalibovich	
Strategik boshqaruv hisobini tashkil etish asoslari va tamoyillarini takomillashtirish.....	1017
Pardayeva Shahnaza Abdinabiyevna	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1022
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida oilaviy korxonalarining xizmatlar ko'rsatish sohasidagi o'rni va funksiyalari	1026
Tog'ayeva Dilnoza Azamatovna	
Совершенствование методологии исследования демографических процессов	1031
Тула Нодирбек Баходир угли	
Инновационные технологии в сфере страхования.....	1037
Хайдарова Нигинахон Шухрат кизи	
Iqtisodiyotni innovatsion isloh qilish sharoitida yer hisobini yuritishning ahamiyati.....	1042
Hojiyev Qo'chqor Mamadiyrovovich	
Qattiq maishiy chiqindilarni utilitatsiya qilish orqali qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan keng foydalanishni takomillashtirish.....	1047
Sherqulov Nodir Erkin o'g'li	
Мировой опыт использования денежных и натуральных трансфертов в социальном обеспечении	1052
Гулноза Тохировна Самиева	
Davlat xaridlarini amalga oshirish orqali raqobatni rivojlantirish yo'llari	1057
Majidov Nizomjon	
Raqamli iqtisodiyot davrida kontent marketingdan foydalanish va uning bosqichlari	1064
Tohirjonov Ahmadjon Tohirjon o'g'li, Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
Aksiyadorlik jamiyatlari kapitalini shakllantirish manbalari va usullarini takomillashtirish.....	1070
Norqulov Mirsaid Tulqin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasida investitsion jozibadorlikni oshirish zaruriyati	1075
Badalov Jamshid Jamolovich	
Foyda solig'i tushumi va uning O'zbekiston soliq-budjet tizimidagi ahamiyati.....	1080
Shirinov Sabir Erkinovich	
O'zbekistonda davlat korxonalari aksiyalarini moliya bozorlarida sotishni jadallashtirish yo'nalishlari	1084
Anvar Eshmatov	
Baliqchilik xo'jaliklarida xodimlar bilan hisob-kitoblar hisobining tashkiliy va uslubiy jihatlari	1088
Ametova Nasiba Danilovna	
Tijorat banklari tomonidan eksportyor korxonalarining kreditlash amaliyotini takomillashtirish	1092
Bayjanova Gozsal Sarsengaliyevna	
Digital Transformation of Tax Systems.....	1096
Boburjon Turanboyev Qodirjon o'g'li, Musabekov Sherali Nazarali o'g'li	
Yangi O'zbekistonda xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirish yo'nalishlari.....	1101
Raxmonova Aziza Tolibovna	
Transitioning to a Green Economy and Implementing Sustainable Technological Changes in Uzbekistan	1106
Umarov Elshod G'ulom o'g'li	

Texnik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari daromadlari tarkibi va ularning o'ziga xos jihatlari.....	1112
Yuldashov Elmurod Abduljalil o'g'li	
Совершенствование системы профессионального управления жилищно-коммунальным хозяйством Узбекистана	1116
Икромов Ханифа Одиловна	
Sanoat korxonalarini kreditlash amaliyotining zamonaviy holati.....	1121
Kamalova Jamila	
O'zbekistonda davlat ishtirokidagi korxonalarning huquqiy maqomi va ularni isloh qilishning istiqbollari.....	1125
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'lari va ulardan foydalanish to'g'risidagi bajarilishlarga oid hisobotni tuzish va taqdim etish tartibi	1131
Ne'matov Oybek Ismatullayevich	
Предприятие автомобильной промышленности как объект реализации концепции устойчивого развития	1136
Туйчиев Комилжон Лазизович	
Tijorat banklari aktivlari diversifikatsiyasining nazariy ahamiyati	1143
O'ktamova Nozima Narzulla qizi	
Tijorat banklarida yangi masofaviy bank xizmat turlarini rivojlantirish	1146
Umarov Abdulquddus Abdilxatovich	
Некоторые вопросы эконометрической оценки CES – функций и их практическое применение в экономических задачах	1151
Шадиева Гулнора Мардиевна, Усманов Фарзод Шохрухович	
Использование искусственного интеллекта в спортивной индустрии.....	1158
Усманова Дилфузахон Иброхимовна	
The Role and Significance of Internal Audit as an Effective System of Internal Control in Business Entities	1163
Po'latov Sherzodbek Oybek o'g'li, Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li	
Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishni takomillashtirish (Andijon viloyati misolida)	1168
Xolmatov Sanjarbek Xojimatovich	
O'zbekiston temir yo'l transport tizimi rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari.....	1174
Qilichev Umid Ibadullayevich	
Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi sharoitida raqamli banklar resurslarini oshirish choralari	1181
Xamraqulova Gulnozaxon Faxriddin qizi	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari kredit foiz stavkasini muvofiqlashtirish masalalari	1185
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
O'zbekistonda Islom banklari faoliyatini tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati	1191
Vasiyev Alisher Samiyevich, Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Islom iqtisodiyotining mohiyati.....	1197
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Budjet mablag'larini taqsimlanishi va maqsadli sarflanishida inson kapitalidan foydalanish va jamoatchilik nazoratining samaradorligi	1201
G'ofurov Bekzod Fayzulla o'g'li	
Maxsus iqtisodiy zonalar investitsiya muhiti jozibadorligini oshirishda tarif va notarif mexanizmlaridan foydalanish imkoniyatlari	1207
Ja'sur Umirzoqov Artiqboy o'g'li	
Перспективное развитие промышленной кооперации между странами	1212
Назарова Раъно Рустамовна, Жартай Жанибек Маратулы	
Soliqlar yig'iluvchanligini oshirishga ta'sir etuvchi omillar	1218
Berdiyeva Uguloy Abduraxmanovna	
Ta'lim sifatini ta'minlash oliy ta'lim xizmatlari bozorini rivojlantirishning asosiy omili.....	1222
Nematov Inatillo Ubaydullayevich	
Aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini takomillashtirish.....	1228
Umurzakova Adiba Ochilovna	
Tijorat banklari resurslari shakllanishining manbalari va yo'llari.....	1232
Raxmanov Ilxom Xurramovich	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1238
Пулатова Сурайё Юлдашевна	

Пути эффективного использования внутренних инвестиций в национальной экономике.....	1242
Рафиева Зарина Хусановна	
Development of the Country's Economy Through the Development of the Stock Market in Developing Countries	1246
Akhmedov Doniyorbek	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotini rivojlanishi va uning asosiy yo'nalishlari	1250
Azizova Manzura Ibragimovna	
The theoretical importance of product cost reduction in industrial production.....	1254
Dilfuza Baxramovna Safarova	
Fond bozorlarining tashkil etilishi va rivojlanish tendensiyalari.....	1261
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich	
Mamlakatda davlat tibbiyot muassasalarining tutgan o'rni va ularni rivojlantirish yo'nalishlari.....	1266
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna	
Obligatsiyalar bozorida banklarning ishtiroki va ahamiyati.....	1272
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li	
Milliy iqtisodiyotimizda investitsiya portfelini shakllantirishning nazariy asoslari	1277
Ibragimov Gafurjan Axmetovich	
Kompaniyalarning tashqi savdo faoliyatini moliyalashtirishning nazariy asoslari va xorij tajribasi.....	1282
Ibragimov Mansur Axmedovich	
Mahalliy budjetlar daromadlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida).....	1286
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich	
Ключевые факторы успеха в мотивации и управлении проектными командами.....	1295
Мансурова Севара Мансуровна	
Mehmonxona biznesida CRM tizim xizmatlarini loyihalash	1298
Ishanxodjayeva Dilfuza Erkinovna	
Внедрение цифровой трансформации высших учебных заведений.....	1302
Кучаров Абдор Сабиржанович, Абдурахмонов Абдумалик Абдурашидович, Набиева Нилуфар Наби кизи	
Mamlakatimizda masofaviy bank xizmatlarini ko'rsatuvchi tizimning rivojlanish tendensiyasi	1310
Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi	
Tadbirkorlik subyektlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlashning nazariy asoslari.....	1319
Davronov Saxobiddin Faxriddinovich	
O'zbekistonda suv zaxiralaridan foydalanishning retrospektiv tahlili	1324
Axmedov Sayfullo Normatovich	
Raqamli iqtisodiyot rivojlanishida to'lov tizimlarining o'rni	1334
Ismailov Xusanboy Mahammadqosim o'g'li, Rizayev Anvar Baxtiyorovich	
Fostering Entrepreneurship and Enhancing Women's Employment: The Uzbekistan Perspective	1338
Kholiyorova Shokhista	
Zamonaviy soliq tizimlarining amal qilish xususiyatlari	1341
Taniyev Ahmadjon Bahromovich	
Mamlakatimizda tijorat banklarini tashkil etishning huquqiy asoslari	1347
Masharipov Maxmud Bekturdiyevich	
Mamlakat iqtisodiyotining samarali rivojlanishida hayot sug'urtasining o'rni	1352
O. Jono'zoqov	
Sanoatda resurs tejamkorligini ta'minlash orqali barqaror rivojlanishga erishish	1358
Ergashev Sanjarbek Sobirjon o'g'li	
Southeast Asia's Green Economy and Environmental Taxation	1364
Fayzieva Nargiza Rabimovna	
Tijorat banklari biznesini boshqarishning asosiy yo'nalishlari va tahlili	1371
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich	
O'zbekiston Respublikasida islom banklarini tashkil etishda xorij tajribasining o'rni.....	1375
Yo'ldosheva Iroda Ibodulla qizi	
Baliqchilik tarmog'ida samaradorlikni baholash masalalari	1380
Fayziyev Oybek Raximovich, Aitimbetov Amirbek Koishibekovich	
Qishloq xo'jaligida innovatsion iqtisodiyotni rivojlantirishning huquqiy-iqtisodiy asoslari va davlat siyosati..	1389
Xalikov Suyun Ravshanovich	
O'zbekiston Respublikasi hududlari ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ilmiy yondashuvlar	1394
Mullabayev Baxtiyarjon Bulturbayevich	

O'zbekistonda davlat-xususiy sherikchilik loyihalarida islomiy moliyalashtirish konsepsiyasini asoslash va joriy etish.....	1401
Zayniddinov Ruhiddin Xusniddin o'g'li	
Korxonalar faoliyatini ifodalovchi umumiy ko'rsatkichlar asosida reytingni aniqlash	1411
Maxkamboyev Komil Abdulkakovich	
Dorivor o'simliklarni yetishtirish va qayta ishlashda klaster-kooperatsiya tizimi samaradorligini oshirish masalalar	1416
Xo'jaqulova Nigora Rustamovna	
Kimyo tolalari asosida to'qimachilik sanoatini diversifikatsiyalash.....	1424
Raximov Furqat Jalolovich	
Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish istiqbollari	1431
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
O'zbekistonda islom banklarini tashkil etish zaruriyati va rivojlantirish imkoniyatlari	1437
Yo'ldosheva Iroda Ibodulla qizi	
Yalpi sug'urta mukofoti hajmiga ta'sir etuvchi omillar asosida sug'urta bozorini ekonometrik tahlili.....	1441
Mirzayev Bobur Soyibjonovich	
Biznesni tugatishning yakuniy bosqichi: tashkiliy-uslubiy ta'minotini takomillashtirish	1448
Davletov Ikram Raximberganovich	
Обеспечение безопасности продуктов питания в меняющемся мире	1452
Нуриллаев Рахмат Ярашевич	
Turizm infratuzilmasini rivojlantirishda klasterlash imkoniyatlaridan foydalanish	1458
Mavlanov G'olib	
Iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirish yo'liga o'tkazish sharoitida "yashil" sanoat siyosatini amalga oshirish xususiyatlari	1464
Fayzullayev Jonibek Negmatullayevich, Umarov Oqil Omiljonovich	
Метод проектов как одно из условия успешного формирования антикоррупционной компетенции студентов высшей школы	1470
Моховов Дмитрий Анатольевич	
Mehnat migratsiyasi jarayonlarini tartibga solishning xalqaro huquqiy asoslari va institutlari	1476
Askarov Zoxidjon Sadikjanovich	
Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash va ta'minlash yullari	1481
Abdusalamov Olimjon Eshmirzayevich	

MAHALLIY BUDJETLAR DAROMADLARI IJROSINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI (JIZZAX VILOYATI MISOLIDA)

Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy Universiteti erkin izlanuvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada mahalliy budjetlarning daromadlari ijrosi samaradorligiga oid dolzarb masalalar haqida so'z boradi. Bunda, 2020-2022-yillarga mo'ljallangan Jizzax viloyati mahalliy budjetining daromadlari ijrosi dinamikasi va tuzilishi tahlili o'tkazilgan. Erishilgan natija hamda mavjud muammolar ko'rsatib o'tilgan. Mahalliy budjetlarning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash yuzasidan takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: mahalliy budjet daromadlari, soliq tushumlari, bilvosita soliqlar, bevosita soliqlar, xalq deputatlari mahalliy Kengashlari.

Abstract: This article will discuss topical issues related to the efficiency of the execution of local budget revenues. At the same time, an analysis of the dynamics of the execution and structure of the revenues of the local budget of the Jizzakh region for 2020-2022 was carried out. The achieved result is indicated, as well as existing problems. Proposals are given to strengthen the financial stability of local budgets.

Key words: local budget revenues, tax revenues, indirect taxes, direct taxes, local Kengashes of people's deputies.

Аннотация: В этой статье речь пойдет об актуальных вопросах, связанных с эффективностью исполнения доходов местных бюджетов. При этом был проведен анализ динамики исполнения и структуры доходов местного бюджета Джизакской области за 2020-2022 годы. Указан достигнутый результат, а также существующие проблемы. Даны предложения по укреплению финансовой устойчивости местных бюджетов.

Ключевые слова: доходы местного бюджета, налоговые поступления, косвенные налоги, прямые налоги, местные Кенгаши народных депутатов.

KIRISH

Mahalliy budjetlar O'zbekiston Respublikasi davlat budjetida muhim tarkibiy qismni tashkil etadi va mahalliy hukumat organlarining faoliyat ko'rsatishlarida moliyaviy manba bo'lib hisoblanadi. Shuningdek, mahalliy budjet asosiy moliyaviy reja sifatida tegishli hududning iqtisodiy-ijtimoiy taraqqiyotining barcha sohalari va yo'nalishlarini to'liq qamrab oladi.

Shu bilan birgalikda, mahalliy budjetlar davlatning ijtimoiy va iqtisodiy vazifalarini amalga oshirish, birinchi navbatda, davlat mablag'larini qayta taqsimlash va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Aholining kam ta'minlangan qatlamini ijtimoiy himoyalash bilan bog'liq chora-tadbirlarni moliyalashtirish ham asosan mahalliy budjetlar orqali amalga oshiriladi.

Qoraqalpog'iston Respublikasi budjetini, viloyatlar va Toshkent shahar mahalliy budjetlarini belgilangan parametrlar doirasida ijro etish alohida ahamiyatga ega.

Mahalliy budjetlar ijrosining asosiy vazifasi – mahalliy budjetga tasdiqlangan soliqlar va boshqa tushumlarning o'z vaqtida va to'liq tushishi hamda hududlarda amalga oshirilgan chora-tadbirlarni to'liq moliyalashtirish hisoblanadi ^[1].

O'zbekistonda iqtisodiy isloholotlarni chuqurlashtirish jarayonida mahalliy hokimiyatlar vakolatini kengaytirish asosida boshqaruv organlari faoliyatini isloh qilish islohotlarning muhim tarkibiy qismidir. Mahalliy hokimiyatlarning vakolatini kengaytirishning asosiy yo'nalishlaridan biri ularning budjet jarayonidagi vakolatlarini bevosita oshirish bilan bog'liq. Chunki, yuqorida qayd etilganidek, hududiy boshqaruv organlari faoliyatining asosiy moliyaviy negizini mahalliy budjetlar tashkil etadi. Zimmalaridagi vazifalar muvaffaqiyatli bajarilishi ko'p jihatdan ularning moliyaviy mablag'larga egaligi bilan bog'liq. Hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi mahalliy budjetlarning moliyaviy mablag'lari bilan ta'minlab boriladi.

Bugungi kunda mahalliy budjetlar mavqeini yanada oshirish hukumatimiz budjet siyosatining samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi muhim omil bo'lganligi tufayli uni muntazam ravishda qo'llab-quvvatlashga harakat qilinmoqda.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-iyundagi "Mahalliy davlat hokimiyati organlarining budget vakolatlarini kengaytirish va mahalliy budget daromadlarini shakllantirishdagi mas'uliyatini oshirish to'g'risida"gi PQ-3042-sonli qaroriga asosan mahalliy hokimliklar oldiga o'z hududidagi soliq to'lovchilarni to'liq qamrab olish va soliqlar yig'iluvchanligini oshirish, yangi ishlab chiqarish korxonalarini barpo etish, ishlayotgan, iqtisodiy nochor korxonalar faoliyatini qayta tiklash orqali mahalliy budget daromadlarini ko'paytirish yuzasidan aniq vazifalar qo'yildi [2].

Darhaqiqat, muhtaram Yurtboshimiz rahbarligida olib borilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarni amalga oshirish doirasida mahalliy budgetlar daromadlari barqarorligini ta'minlash, qo'shimcha zaxiralarni aniqlash orqali budget daromadlarini oshirish, bunda ilmiy taklif va tavsiyalarni ishlab chiqish hamda amaliyotga keng joriy qilish orqali ushbu masalaga tizimli yondashish yuqori ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Mamlakatimiz iqtisodchi olimlari tomonidan mahalliy budget daromadlari barqarorligini ta'minlash bo'yicha ko'plab tadqiqot ishlari olib borilgan. Ularning ilmiy xulosalariga e'tibor qaratadigan bo'lsak, bu borada professor A.Burxanov va dots. X.Qurbonov hududlarda mahalliy budgetlarning daromad manbalarini kengaytirishga qaratilgan ilmiy xulosalarini Qashqadaryo viloyati misolida asoslab berishadi [3].

Jumladan, ular quyidagi ilmiy xulosalarni keltirib o'tadi:

Birinchidan, Qashqadaryo viloyatida davlat budgetiga undirilgan daromadlarda nisbatan iqtisodiy jihatdan rivojlangan hududlarning ulushi yuqori bo'lmoqda.

Ikkinchidan, tahlil qilinayotgan davrlarda Qashqadaryo viloyatining ayrim tumanlarida hudud iqtisodiyotini rivojlantirish, ya'ni kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni jadal rivojlantirish, investitsion faollikni yanada rivojlantirish hisobiga yangi korxonalarni barpo etish, iqtisodiy nochor korxonalarni moliyaviy sog'lomlashtirish, soliqlar bo'yicha mavjud qarzdorlikni kamaytirish va norasmiy sektorda faoliyat yurituvchi subyektlarni rasmiy sektorga o'tkazish bilan bog'liq qator islohotlar natijasida ta'minlamoqda.

A. Islamqulov respublikamizda davlat budgeti daromadlari barqarorligi, turli darajadagi budget daromadlari mutanosibligini ta'minlash maqsadida markaziy va mahalliy davlat hokimiyatlarining moliya-budget, budget-soliq sohalaridagi vakolatlarini aniq belgilab olish lozimligini ta'kidlaydi [4]. Bunda, muallif budget tizimining bo'g'inlari o'rtasida daromad vakolatlari va xarajat majburiyatlarini optimal taqsimlash tizimini mahalliy budgetlar barqarorligini ta'minlash gorizontida amalga oshirishni ilgari suradi.

Professor Sh. Toshmatov mahalliy budgetga soliq tushumlarini oshirishga yo'naltirilgan bir qator tadbirlarni keltirib, unda soliqlarni turli darajadagi budgetlar o'rtasida taqsimlash tizimini mahalliy hokimiyatlarning soliq tushumlarini maksimallashtirishdan manfaatdorligini ta'minlash kontekstida takomillashtirish bo'yicha fikr mulohazalarni berib o'tadi [5]. Shuningdek, hududiy soliq salohiyatini baholash va mahalliy soliqlarni undirish mexanizmini takomillashtirish zarurligini ilgari suradi.

N. Xaydarovning fikricha mahalliy budgetlarning daromad manbalarini ko'paytirish va viloyatlarda yangi ish o'rinlarini yaratish uchun xorijiy investorlarni jalb etishni rag'batlantirish zarur. Buning uchun mamlakat bo'yicha xorijiy investorlar tadbirkorlik va tijorat faoliyati bilan shug'ullana olmaydigan soha va tarmoqlar ro'yxati ishlab chiqilib, qolgan barcha soha va tarmoqlarga yashil yo'l borligi ko'rsatilish lozim [6].

Yuqoridagi iqtisodchi olimlar jamoasi tomonidan ilgari surilgan fikr mulohazalarda mahalliy budgetlar daromad bazasini kengaytirishning hozirgi sharoitdagi dolzarb moliyaviy omillari tadqiq etilgan. Ushbu omillar kontekstidagi islohotlar mahalliy davlat hokimiyati organlarining hudud iqtisodiy salohiyatidan oqilona foydalanish tizimini rag'batlantiruvchi moliyaviy mexanizmini shakllantirish imkoniyatlarini yaratadi.

Zero, mahalliy budgetlarning yuqori ijtimoiy ahamiyati iqtisodiy samaradorlikning muhimligi bilan bog'liq bo'lib, uni oshirish bugungi kunda mahalliy davlat hokimiyati organlari oldida turgan ustuvor vazifadir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tahlil jarayonida ma'lumotlarni statistik guruhlash, qiyosiy va trendli tahlil usullaridan foydalanildi. Maqolada iqtisodchi olimlarning mahalliy budgetlar barqarorligini ta'minlashga qaratilgan ilmiy-nazariy qarashlari qiyosiy tahlil qilingan. Shuningdek, trendli tahlil davri 3 yillik (2020-2022-yillar) Jizzax viloyati mahalliy budget daromadlari manbai tendensiyasini qamrab olgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Hududlarda mahalliy budgetlar daromadlarining barqarorligini ta'minlash, ularni samarali boshqarish hamda soliq tushumlarini oshirish masalalarining muhimligini e'tiborga olib, Jizzax viloyatining mahalliy budgeti daromadlari ijrosiga baho beramiz.

"2022-yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat budgeti to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasining qonuni bilan tasdiqlangan Jizzax viloyati mahalliy budgetining prognoz ko'rsatkichlari daromadlar bo'yicha 1 727,2 mlrd so'm, xarajatlari 2 551,8 mlrd so'm miqdorida belgilangan [7].

Xalq deputatlari Jizzax viloyati Kengashining 2022-yil 5-yanvardagi VI-31-5-3-0-K/22-sonli qarori bilan viloyat, shahar va tumanlar budjetlarining daromadlari va xarajatlari tasdiqlangan ^[8].

Yil davomida prognoz ko'rsatkichlariga tegishli o'zgartirishlar kiritilib daromadlar prognozi 29,7 mlrd so'mga kamaytirilgan va aniqlashtirilgan prognoz ko'rsatkichlari 1 697,5 mlrd so'mni, xarajatlar rejasi 1 251,6 mlrd so'mga oshirilib, aniqlashtirilgan reja ko'rsatkichlari 3 803,4 mlrd so'mni tashkil etgan.

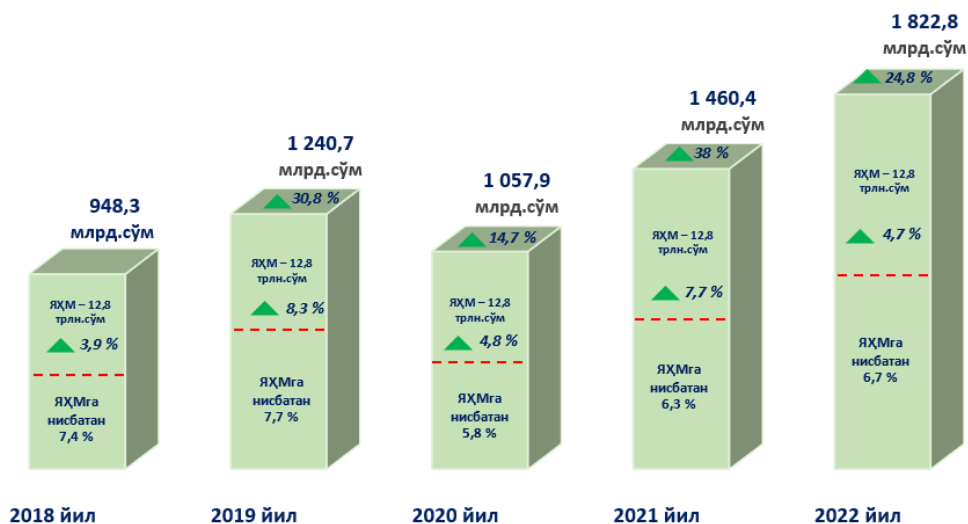
2022-yilda daromadlar ijrosi 1 822,8 mlrd so'mni tashkil etib, aniqlashtirilgan prognozga nisbatan 107 foiz yoki 125,3 mlrd so'mga ko'p, xarajatlar ijrosi esa 3 928,5 mlrd so'm bo'lib, aniqlashtirilgan rejaga nisbatan 125,1 mlrd so'mga ko'p yoki 103 foizga bajarilgan.

1-jadval: Jizzax viloyati mahalliy budjetining 2022-yildagi daromadlari ijrosi to'g'risida tuman (shahar)lar kesimida ma'lumot, mlrd so'm

№	Hududlar nomi	Tasdiqlangan soliq tushumi prognozi	Aniqlashtirilgan soliq tushumi prognozi	Tushum	Ijro (foizda)
1	Arnasoy tumani	25,5	26,8	29,6	110,4
2	Baxmal tumani	81,1	86,4	89,7	103,8
3	G'allaorol tumani	86,3	94,2	104,1	110,6
4	Sh. Rashidov tumani	130,1	136,0	144,1	106,0
5	Do'stlik tumani	45,2	46,7	47,7	102,2
6	Zomin tumani	103,3	108,5	114,1	105,2
7	Zarbdor tumani	53,5	54,8	61,8	112,7
8	Zafarobod tumani	32,1	29,0	31,1	107,2
9	Mirzacho'l tumani	36,1	37,3	38,4	103,1
10	Paxtakor tumani	46,3	48,2	51,3	106,4
11	Forish tumani	56,4	58,0	60,8	104,7
12	Yangiobod tumani	16,9	17,6	19,1	108,6
13	Jizzax shahri	151,4	152,1	163,3	107,4
14	Viloyat byudjeti	863,0	802,0	867,7	108,2
	Jami	1 727,2	1 697,5	1 822,8	107,4

Manba: Jizzax viloyati iqtisodiyot va moliya boshqarmasi ma'lumotlari.

Shuningdek, viloyat mahalliy budjeti daromadlari 2021-yilga nisbatan 362,3 mlrd so'mga yoki 24,8 foizga oshgan.

1-rasm: 2018-2022-yillarda Jizzax viloyati mahalliy budjeti daromadlari dinamikasi

Manba: Jizzax viloyati iqtisodiyot va moliya boshqarmasi ma'lumotlari.

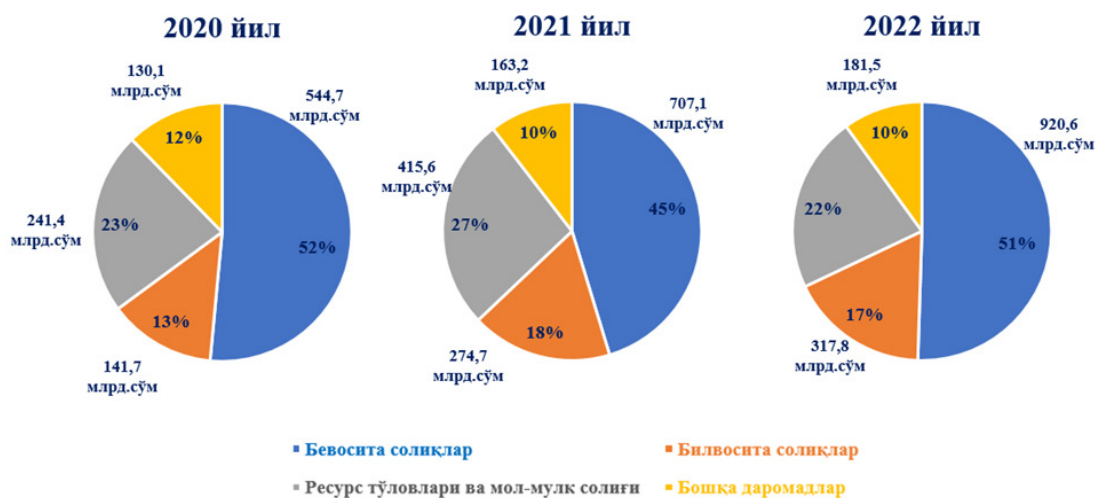
2021-yilga nisbatan bilvosita soliqlar, resurs to'lovlari va mol-mulk solig'i, boshqa daromadlar va soliq bo'lmagan tushumlarning viloyat mahalliy budjeti daromadlaridagi ulushi kamaygan bo'lsa, bevosita soliqlarning ulushi oshgan.

2-jadval: 2020-2022-yillarda Jizzax viloyati mahalliy budjetining daromadlari ijrosi (soliq turlari kesimida) to'g'risidagi ma'lumot

№	Ko'rsatkichlar	2020-yil		2021-yil		2022-yil	
		summa, mlrd so'm	jami tushumga nisbatan foizda	summa, mlrd so'm	jami tushumga nisbatan foizda	summa, mlrd so'm	jami tushumga nisbatan foizda
	Mahalliy byudjet daromadlari	1 057,9		1 460,4		1 822,8	
1.	Bevosita soliqlar	544,7	52	707,1	45 ▼	920,6	51 ▲
2.	Bilvosita soliqlar	141,7	13	274,7	18 ▲	317,8	17 ▼
3.	Resurs to'lovlari va mol-mulk solig'i	241,4	23	415,6	27 ▲	402,8	22 ▼
4.	Boshqa daromadlar va soliq bo'lmagan tushumlar	130,1	12	163,2	10 ▼	181,5	10 ▼

Manba: Jizzax viloyati iqtisodiyot va moliya boshqarmasi ma'lumotlari.

2-rasm: 2020-2022-yillarda Jizzax viloyati mahalliy budjeti daromadlari tuzilmasi

Manba: Jizzax viloyati iqtisodiyot va moliya boshqarmasi ma'lumotlari.

Bevosita soliqlar bo'yicha tushumlar 2022-yilda 920,6 mlrd so'mni tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 213,5 mlrd so'mga yoki 30,2 foizga oshgan.

3-rasm: 2020-2022-yillarda bevosita soliqlar turlari bo'yicha tushumlar dinamikasi

Manba: Jizzax viloyati iqtisodiyot va moliya boshqarmasi ma'lumotlari.

Foyda solig'i bo'yicha tushumlar 2022-yilda 169,2 mlrd so'mni tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 37,7 mlrd so'mga yoki 28,7 foizga oshgan.

Tushumlarni o'sishiga quyidagi omillar ijobiy ta'sir ko'rsatgan:

1. Foyda solig'ini to'lovchilar soni 2022 yilda 6 651 tani tashkil qilib, 2021-yilga nisbatan 5 542 taga yoki 20 foizga, 2020-yilga nisbatan 4 263 taga yoki 30 foizga oshgan ^[9];
2. 2022-yilda foyda solig'i bo'yicha bo'nak to'lovlarini to'laydigan soliq to'lovchilar soni 440 tani tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 278 taga yoki 158 foizga oshgan.

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i bo'yicha tushumlar 2022-yilda 653,4 mlrd so'mni tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 147,1 mlrd so'mga yoki 29,1 foizga oshgan.

Bunda, qat'iy belgilangan miqdorda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i bo'yicha tushumlar 2022-yilda 15,1 mlrd so'mni tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 0,2 mlrd so'mga yoki 1 foizga kamaygan.

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i bo'yicha tushumlarning o'sishiga quyidagi omillar ijobiy ta'sir ko'rsatgan:

1. Budget sektorida eng kam ish haqining 2021-yilga nisbatan o'rtacha 14,7 foizga oshirilishi;
2. Iqtisodiyotning barcha sektorlarida xodimlar soni va mehnatga haq to'lash fondining legallashtirib borilishi.

Ma'lumot uchun: 2022-yilda Jizzax viloyati bo'yicha iqtisodiyotning barcha sektorlarida band bo'lgan 18,1 ming nafar ishchi va xodimning faoliyati legallashtirilgan ^[10].

Natijada, 2022-yilda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i to'lovchilari soni 182,3 mingtani tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 7 mingtaga yoki 4 foizga oshgan.

3-jadval: 2021-2022-yillarda Jizzax viloyati bo'yicha budget va nobudget tashkilotlari kesimida ish haqi darajasi dinamikasi

№	Ish haqi miqdori	2021-yil dekabr		2022-yil dekabr	
		To'lovchilar soni	Ulushi (foizda)	To'lovchilar soni	Ulushi (foizda)
1	1 mln so'mgacha	61 448	36,0	55 858	31,3
	byudjet sektorida	17 711	10,4	14 400	8,1
	nobyudjet sektorida	43 737	25,6	41 458	23,2
2	1 mln so'mdan 2 mln so'mgacha	44 527	26,1	43 921	24,6
	byudjet sektorida	25 440	14,9	24 591	13,8
	nobyudjet sektorida	19 087	11,2	19 330	10,8
3	2 mln so'mdan 4 mln so'mgacha	41 587	24,4	44 284	24,8
	byudjet sektorida	25 371	14,9	27 187	15,2
	nobyudjet sektorida	16 216	9,5	17 097	9,6
4	4 mln so'mdan 5,5 mln so'mgacha	11 604	6,8	14 514	8,1
	byudjet sektorida	6 181	3,6	8 311	4,7
	nobyudjet sektorida	5 423	3,2	6 203	3,5
5	5,5 mln so'ma va undan yuqori	11 414	6,7	19 945	11,2
	byudjet sektorida	5 579	3,3	8 652	4,8
	nobyudjet sektorida	5 835	3,4	11 293	6,3
Jami		170 580	100	178 522	100

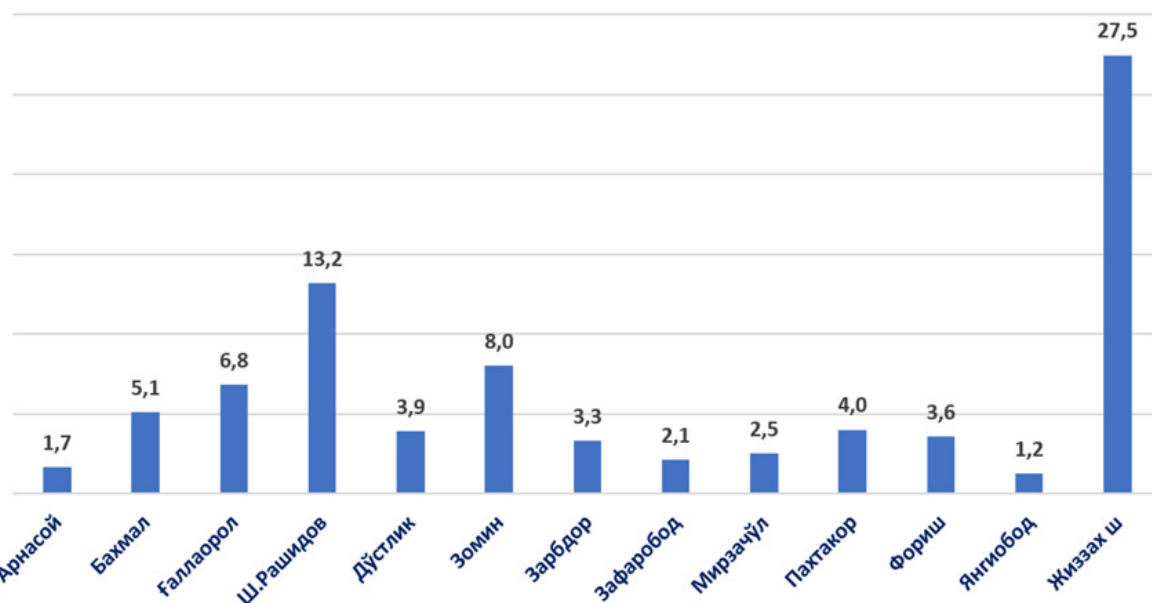
Shuningdek, 2022-yilda mehnatga haq to'lash fondi 4,9 trln so'mga yetib, 2021-yilga nisbatan 1,0 trln so'mga yoki 26 foizga oshgan.

Aylanmadan olinadigan soliq bo'yicha tushumlar 2022-yilda 82,9 mlrd so'mni tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 5,7 mlrd so'mga yoki 7,3 foizga oshgan.

Mazkur soliqni to'lovchilar soni 2022-yilda 17,5 mingtani tashkil etib, 2021 yilga nisbatan 1,2 mingtaga yoki 107 foizga oshgan.

Soliq tushumining hududlar kesimidagi tahliliga ko'ra, Jizzax shahrining ulushi eng yuqori – 33,1 foizni tashkil etgan.

4-rasm: 2022-yilda hududlar kesimida aylanmadan olinadigan soliq tushumlari

Manba: Jizzax viloyati soliq boshqarmasi ma'lumotlari.

Aylanmadan olinadigan soliq bo'yicha tushumlarning o'sishiga iqtisodiy o'sish, soliq organlarida zamonaviy axborot texnologiyalarini, xususan, onlayn NKM, "kesh-bek" va "soliq hamkor" tizimlarini joriy etilishi ijobiy ta'sir ko'rsatgan.

Shuningdek, tadbirkorlik subyektlariga onlayn nazorat-kassa mashinasini hamda virtual kassaga ulangan, shtrix-kodlar va raqamli markirovka kodlarini to'g'ri o'qishni va aniqlashni ta'minlovchi maxsus qurilmalarni sotib olish bilan bog'liq xarajatlarini aylanmadan olinadigan soliq bazasidan chegirish imkoniyati berilganligi natijasida 5 078 ta soliq to'lovchilar ixtiyorida 6,1 mlrd so'm mablag' qolgan.

Aksiz solig'i bo'yicha tushumlar 2022-yilda 317,8 mlrd so'mni tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 43,1 mlrd so'mga yoki 15,7%ga oshgan.

2022-yilda tamaki mahsulotlari bo'yicha aksiz solig'i tushumlari mahalliy budjet ixtiyoriga o'tkazilib, budjetga 93,2 mlrd so'm tushum undirilgan.

Shuningdek, 2021-yil oktyabr oyidan o'zgartirilgan qat'iy summada belgilangan aksiz solig'i stavkalari alkogol va tamaki mahsulotlari uchun 2022-yil 1-iyunga qadar saqlab qolingan va 2022-yil 1-iyundan o'rtacha 10 foizga indeksatsiya qilingan.

Alkogol mahsulotlari (pivo mahsulotlari bilan birga)- 86,9 mlrd so'm (2021-yilda – 74,3 mlrd so'm)

uyali aloqa xizmati – 49,5 mlrd so'm
(2021-yilda – 40,1 mlrd so'm; 2020 yilda – 109,6 mlrd so'm)

Tamaki – 93,2 mlrd so'm

benzin, dizel yoqilg'isi va gaz realizatsiyasi – 88,1 mlrd so'm
(2021-yilda – 60,1 mlrd so'm; 2020 yilda – 31,8 mlrd so'm)

5-rasm: 2020-2022-yillarda aksiz osti tovarlari kesimida soliq tushumlari

Manba: Jizzax viloyati iqtisodiyot va moliya boshqarmasi ma'lumotlari.

Resurs soliqlari va mol-mulk solig'i bo'yicha tushumlar 2022-yilda 402,8 mlrd so'mni tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 12,8 mlrd so'mga yoki 3,2 foizga kamaygan.

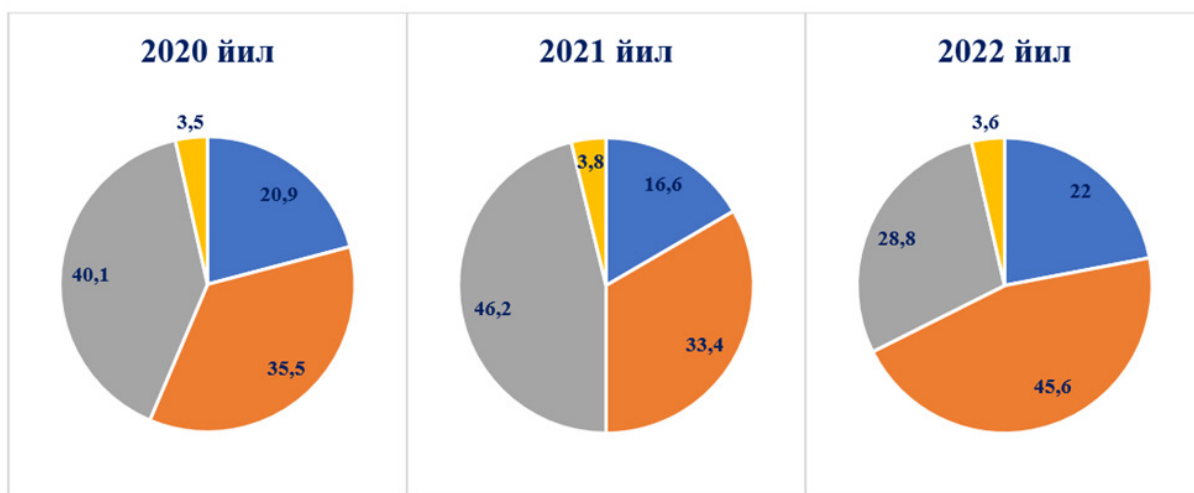

4-jadval: 2020–2022-yillarda resurs va mol-mulk soliqlari undirilishi to'g'risida ma'lumot, mlrd so'm

Daromadlar nomi	2020-yil	2021-yil	2022-yil	O'sish sur'ati	
				2020-yilga nisbatan (foizda)	2021-yilga nisbatan (foizda)
Yuridik shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq	25,1	40,3	58,4	232,7	144,9
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq	25,5	28,9	30,2	118,4	104,5
Yuridik shaxslar yer solig'i	37,9	77,1	106,5	281,0	138,1
Jismoniy shaxslardan olinadigan yer solig'i	47,9	61,9	77,1	161,0	124,6
Noruda qurilish materiallari uchun yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq	96,9	191,5	116,1	119,8	60,6
Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq	8,5	15,9	14,5	170,6	91,2

Manba: Jizzax viloyati iqtisodiyot va moliya boshqarmasi ma'lumotlari asosida tuzildi.

Resurs soliqlari bo'yicha tushumlarning tarkibida yuridik va jismoniy shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq hamda yer solig'i ulushi 2021-yilga nisbatan 5,3 foiz va 12,1 foizga oshib, yer qa'ridan va suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqlarning ulushi mos ravishda 17,3 foiz va 0,2 foizga kamaygan.

- mol-mulk soliği
- yer soliği
- yer qa'ridan foydalanganlik soliği
- suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliği

6-rasm: 2020–2022-yillarda resurs va mol-mulk soliqlari o'zgarishi

Manba: Jizzax viloyati iqtisodiyot va moliya boshqarmasi ma'lumotlari.

Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq bo'yicha tushumlar 2022-yilda 116,1 mlrd so'mni tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 75,5 mlrd so'mga yoki 17,3 foizga kamaygan.

Tushumlarning kamayishi foydali qazilmalarning ayrim turlari bo'yicha soliq stavkalarining unifikatsiya qilinishi va pasaytirilishi bilan ifodalanadi.

Yuridik shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq bo'yicha tushumlar 2022-yilda 58,4 mlrd so'mni tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 18,1 mlrd so'mga yoki 1,4 barobarga oshgan.

Yuridik shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq bo'yicha tushumlarning o'sishiga (soliq stavkasi 2 foizdan 1,5 foizgacha pasaytirilishiga qaramasdan) ta'sir ko'rsatgan omillardan biri 2022-yil 1-yanvardan boshlab bino va inshootlarga, ularning joylashgan joyiga bog'liq holda 1 m² uchun mutlaq miqdorlarda belgilangan eng kam qiymatlarni nazarda tutuvchi norma joriy etilganligi sabab bo'lgan.

Minimal qiymatlar mol-mulk solig'ini bozor qiymatiga yaqin kadastr qiymatidan kelib chiqib hisoblashga bosqichma-bosqich o'tish maqsadida kiritilgan.

Bunda, xalq deputatlari Jizzax viloyat Kengashi qarori bilan mol-mulk solig'ini hisoblash uchun belgilangan eng kam qiymatga 9 ta tumanga 0,5-0,9 oralig'idagi kamaytiruvchi koeffitsiyent tasdiqlangan bo'lsa, 4 ta tumanga kamaytiruvchi koeffitsiyent qo'llanilmagan.

2022-yilda jismoniy shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'i bo'yicha tushumlar 30,2 mlrd so'mni tashkil etgan va 2021-yilga nisbatan 1,2 mlrd so'mga yoki 4,0 foizga oshgan.

Yuridik shaxslardan olinadigan yer solig'i bo'yicha tushumlar 2022 yilda 106,5 mlrd so'mni tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 29,4 mlrd so'mga yoki 38,1 foizga oshgan.

Jismoniy shaxslardan olinadigan yer solig'i bo'yicha tushumlar 2022-yilda 77,0 mlrd so'mni tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 15,1 mlrd so'mga yoki 24,4 foizga oshgan.

2022-yilda ushbu soliq turlari bo'yicha qo'shimcha tushumlarning o'sishi yer solig'i stavkalarini 7 foizga indeksatsiya qilinishi hamda xalq deputatlari Jizzax viloyati Kengashi qaroriga asosan jismoniy shaxslarga tegishli yerlar uchun qo'llanilgan kamaytiruvchi va oshiruvchi koeffitsiyentlar hisobiga to'g'ri kelgan.

Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq bo'yicha tushumlar 2022-yilda 14,5 mlrd so'mni tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 1,3 mlrd so'mga yoki 8,4 foizga kamaygan.

Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq bo'yicha soliq stavkalari 10 foizga, iqtisodiyotning ayrim tarmoqlari uchun esa – 30 foizga indeksatsiya qilingan bo'lishiga qaramasdan tushumlarning oshishiga erishilmagan.

Boshqa daromadlar prognozi 193,8 mlrd so'm miqdorida tasdiqlanib, aniqlashtirilgan prognoz 168,4 mlrd so'mni tashkil etgan hamda tushumlar 181,5 mlrd so'mga yoki 107,8 foizga bajarilib, 2021-yilga nisbatan 18,3 mlrd so'mga yoki 11,2 foizga oshgan.

2022-yilda boshqa daromadlar va soliq bo'lmagan to'lovlarning asosiy ulushi (35 foizi) davlat boji hisobiga to'g'ri kelgan va 63,4 mlrd so'mni tashkil etgan.

5-jadval: Jizzax viloyati mahalliy budjetining 2022-yildagi boshqa daromadlari ijrosi to'g'risida tuman (shahar)lar kesimida ma'lumot, mln so'm

T/p	Hududlar nomi	Tasdiqlangan prognoz	Aniqlashtirilgan prognoz	Amalda tushum	Ijro (foizda)
1	Arnasoy tumani	40	40	59,9	150
2	Baxmal tumani	65	65	89,9	138
3	G'allaorol tumani	220	220	156,2	71
4	Sh. Rashidov tumani	350	350	395,8	113
5	Do'stlik tumani	50	50	73,8	148
6	Zomin tumani	220	220	333,5	152
7	Zarbdor tumani	50	50	105,3	211
8	Zafarobod tumani	40	40	35,7	89
9	Mirzacho'l tumani	50	50	72,6	145
10	Paxtakor tumani	50	50	272,6	545
11	Forish tumani	50	50	51,3	103
12	Yangiobod tumani	40	40	65,8	165
13	Jizzax shahri	606	606	1 593,9	263
14	Viloyat byudjeti	191 967	166 597	178 198,7	107
	Jami	193 798	168 428	181 505,0	108

Manba: Jizzax viloyati iqtisodiyot va moliya boshqarmasi ma'lumotlari.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishning hozirgi bosqichida budjet resurslarini samarali boshqarish imkonini beruvchi mexanizmlarni yaratish va ularning ishlashini ta'minlash dolzarb vazifa hisoblanadi. Iqtisodiyotning ayrim tarmoqlarida daromadlar kamayishini hisobga olgan holda daromadlar bazasi barqarorligini saqlash, budjet xarajatlarini boshqarishga qat'iy yondashib, soliq salohiyatini rivojlantirish choralarini ko'rish zarur. Faqat shunda mahalliy budjetlarni shakllantirish va ijro etishning bugungi tizimini ko'rib chiqish mumkin. Bunday holda umumiy vazifalarni hal qilishga qaratilgan respublika va mahalliy tuzilmalar o'rtasidagi o'zaro hamkorlikning samarali vertikal modelini yaratish ham muhimdir.

Tahlil natijalaridan kelib chiqib, Jizzax viloyatida mahalliy budjet daromadlari bazasini mustahkamlash maqsadida kelgusida quyidagilarga e'tibor qaratish maqsadga muvofiqdir:

1. Viloyat eksportida xomashyo mahsulotlarining ulushi yuqori. Qayta ishlash quvvatlarini oshirgan holda yuqori qo'shilgan qiymat yaratish hisobiga soliq bazasini kengaytirish;

2. Viloyatning asosiy drayveri – qurilish materiallari sanoatini yanada rivojlantirish maqsadida, sohadagi korxonalarda nou-xaularni qoʻllagan holda innovatsion (sifatli, oʻtga va suvga chidamli) mahsulotlarni ishlab chiqarish;
3. Xizmatlar yoʻnalishida keng imkoniyatlar mavjud, viloyat hududidan M-39 va A-376 xalqaro avtomagistral yoʻllari oʻtganligini hisobga olgan holda transport logistikasini rivojlantirish, xalqaro yoʻllar boʻyida xizmat koʻrsatish obyektlarini tashkil etish;
4. Sanoat zonalaridagi boʻsh maydonlarda yangi loyihalarni amalga oshirib yangi ish oʻrinlarini yaratish, yangi turdagi mahsulotlar ishlab chiqarishni oʻzlashtirish;
5. Mavjud turistik resurs salohiyatidan samarali foydalanish, agro, eko, tibbiy va boshqa turdagi yangi turizm marshrutlarini tashkil etish.

Shuningdek, mahalliy budjetlar daromadlari barqarorligini taʼminlash maqsadida quyidagilar taklif etiladi:

1. Qishloq xoʻjaligi klasterlari, fermer va dehqon xoʻjaliklarida yaratilgan ish oʻrinlari soliq hisobotlarida qayd etilishini ragʻbatlantiruvchi mexanizmlarni joriy etish;
2. Korxona va tashkilotlarda mehnat qilayotgan ishchi va xodimlar faoliyatini, ularga ish haqi toʻlanishini belgilangan tartibda qayd etish maqsadida jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortishning progressiv shkalasini qoʻllash;
3. 2 tadan koʻp turarjoyga ega boʻlgan jismoniy yoki yuridik shaxslarga mol-mulk va yer soligʻi miqdori stavkasini 2 barobargacha oshirish;
4. Mahalliy budjetning qoʻshimcha manbalari mablagʻlari negizida yangi ish oʻrinlarini yaratishga va mablagʻlar aholi bandligini taʼminlash maqsadlarini koʻzda tutuvchi tadbirlarga yoʻnaltirilishiga alohida eʼtibor qaratish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kasimova G.A., Shaakramov K.K. Mahalliy budjetlar. Oʻquv qoʻllanma. –T.: “Moliya”, 2012. -63 b.
2. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-iyundagi Mahalliy davlat hokimiyati organlarining budjet vakolatlarini kengaytirish va mahalliy budjet daromadlarini shakllantirishdagi masʼuliyatini oshirish toʻgʻrisida”gi PQ–3042-sonli qarori
3. Burxanov A.U., Qurbonov X.A. Hududlarda mahalliy budjetlar daromadlar manbaini kengaytirish yoʻllari (qashqadaryo viloyati misolida)// “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. №1, yanvar-fevral, 2018-yil.
4. Islamkulov A.K. Mahalliy budjetlar daromadlari barqarorligini taʼminlash masalalari // “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 4, iyul-avgust, 2016-yil.
5. Toshmatov Sh.A. Iqtisodiyotni rivojlantirish va liberallashtirishda davlat budjeti daromadlari manbalarini kengaytirish yoʻnalishlari // Oʻzbekistonda moliya sektorini rivojlantirishning ustuvor yoʻnalishlari. Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari toʻplami. 2017-yil 10-noyabr. –T.: TDIU, 2017. -b.27-28.
6. Xaydarov N.X. “Mahalliy budjetlar: muammo va innovatsion yechimlar”. “Oʻzbekiston statistika axborotnomasi” ilmiy elektron jurnali. 2020-yil, 2-son.
7. Oʻzbekiston Respublikasining 2021-yil 30-dekabrda “2022-yil uchun Oʻzbekiston Respublikasining Davlat budjeti toʻgʻrisida”gi OʻRQ-742-sonli Qonuni 6-ilovala.
8. Xalq deputatlari Jizzax viloyati Kengashining 2022-yil 5-yanvardagi 1-31-5-3-0-K/22-sonli qarori
9. Jizzax viloyati soliq boshqarmasi maʼlumoti
10. Jizzax viloyati iqtisodiyot va moliya boshqarmasi maʼlumotlari
11. <https://www.imv.uz> Oʻzbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligining rasmiy sayti.
12. <https://jizzax.uz> Jizzax viloyati hokimligining rasmiy veb sayti.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 11-12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.